

Strövtåg i

Hannäs- bygden

1615
44

Mer och mer började himlen mulna och lätta vindkärar krusade sjöns Vindomens vatten, när vi däröver ställde oss mot den björkumkransade åsen. På vars krön medeltidsfolket i Hannäs uppförde sin första kyrka.

Här och där borta i hagmarkerna pinglade ställerna från betande kor och på ett par åkrar längre uppåt gårdarna voro trötta hästar i arbete.

Så snart vi rundat udden och passerat Solvestad, syntes Hågerstads slotts spetsiga torn höja sig över den låga gräskan på motsatta stranden.

På den lilla lövskogsbekrånad holmen härutän för gjorde vi strandhugg i skogsfarten och när vi praktiserat oss öfver en skrärr, stode vi framför den

förna Hågerstadsägaren Beijers vilorum, vilket utmärkes av en känd gränslinje, 4X5 meter, försedd med spridda granitblock och ett otvått granitkors, liksom den grovhogget och på 1 1/2 meters höjd. Innanför lögränsen graskuller. Den sandade gångstigen löper ännu ett tiotal meter längre bort bland ljeknosväxlad och saftigt gräs mot en viloplats i skuggan av den märkliga jätteek, som har en omkrets av inte mindre än 6 meter.

Men vi fortsatte ytterligare en kilometer öfver Vindomen — denna egentligen, skogenoppnåa sjö, på vars vida rätter trässe sockergränser möta — och sålde efter en stund stranden av den låga å, där de sista resterna av Hannäsruinen döja sig bakom ryvnernas till och vittblommande skär. Några opphöjade ströbräder utgör den förna kyrkgården med sina otaliga rester efter förgångna minnesvårdar och enkla stavar, utgörande slagspel för de betande årens långa sluttningar mot sjön.

Många av beakarna, som planterats på grifterna, voro nu manshögs vådskär som man blott med ödda kunde genomtränga, men i all denna blomsterkrad hövdes hims och ämnernas ständiga surr och välluktad kändes ett och tung. Liksom nästan alla av Tjaskbygdens kyrkor var även denna en s. k. borgkyrka, uppförd av hop-

letad grästen, liten och anspråklös. Den har en gång varit 20 meter lång och 8 meter bred, var till komma ytterligare 4 meter för den vid sidan utbyggda sekretian. I kyrktaket funnos märkliga målningar, vilka som så mycket annat av inventarierna borde ha räddats. Ty den 1800-talsvandalism, som gick fram öfver Hannäs kyrka (liksom öfver många andra) kan icke nog starkt beklagas. Där under det forna korat funnos griffer tillhörande ätten Ribbing — numera totalt gömda under den nedrasande stenmassan från väggarna, varibland sälbuskar och andra lövträd växte fritt. Taket blev först otätt och dåligt och vid auktionen på inventarierna köptes det av en svensk, och den del av det övriga verket, som inte brändes upp, användes till reparationer här och där i gårdarna.

Storklockan, vars malntoner alle des ännu ljuda öfver Hannäsbygden är från år 1578 och har en av Tryserumsprostens, dr. Henr. Jac. Sivers författad inskription. På ena sidan läses:

"Jouder Adolph Fredric dyra till stöptes denna klockan om år sjuttiohundrafemtifvra till hon fört till skada kom. När hanen got vardt Petrus from Abisare nu kan to-höra änyo klockans lifvva ljud. Låt henne sig till bettring föra och till att ålka Herran Gud samt hålla all hans lag och bud".

Öfverat står: "Gudi allens äran" och på andra sidan följande om klockans historia: "Denna klocka som år 1578 vardt gjuten i Ot Nicolai Opförlukas P. (prost) i Tryserum och Hans som till smältades år 1758 af Magnus Hultman i Norrköping, till var M. (magister) Henr. Jac. Sivers Kongl. Hofpredikant, Håradsprest och P. (prost) ut Tryserum och Hannes, Jon Fridolin, Communiater, Eric Tryserums, kyrkoförståndare". Kring brädden läses slutligen: "Petra varte Herran Zebach som oss har gjort, och så gör gudi". Såväl åter som föuster-

öppningarna i den värnadsbjudande ruinen äro numera endast stora, ormbusnada hål, varur stenarna nedrasat. Öfver ett par av dem lägo ännu visserligen ett par smala stenrader, men för att komma igenom den forna dörran, måste man nu göra en klättning öfver stora stenar och block.

Den äldsta minnesvården, jag fann därute, var en håll, huggen av rödaktig sten. Alldeles övervuxen med torv låg den öfver en griff och var desantom mycket sönderslagen. Sedat torven blivit avlägsnad och bitarna hopplags, kunde följande utläsas:

"Memento Mori. Här nedan liggis begrafne Munsterskrifvaren Nils Jon som des ki: hest: Catharina Anders dotter Begge 73 år när the dödde samt deras son Nicola Falk Kyrkie herde i Tryserum och Hannes, fö 1674 död 1745, och des sata hustru Anna Stridsöhn: föd 1680, död 1740 med deras barn Anna Falk föd och dö 1715, Catharina Falk föd 1710, dö 1717, Maria Catharina Falk föd 1718 död 1725, Axel Magnus föd 1720 död 1725".

Minnesvården var sålunda ägnad av socknens forna präster, kyrkoherde Falk med hustru, förhånder och fyrtvå, vilka sistnämnda i spåd ålde avlidit. Ännu en prästerlig minnessten fann jag till vänster härute, i kaleden på den gavel varit korat i gång varit. Denna minnesvård i marmor stod upprätt bland det höga gräset och målde att här hade stoft efter prästen Ekenstam jordats. I dess ena sida listes sålunda:

"Thure R. Ekenstam född d. 3 ja 1795 prest i Hannäs under 20 år i dödsdagen den 12 oktober 1843" och på motsatta sidan: "Händ såsom du, kännas dock din bortgång djupt af Hustru, 4 barn och 12 syskon. — Ännu lefver ditt minne inom Hannäs församling. — O, hoppets dag som klarar upp ar dödlighetens dimma".

Så länge äro Hannäs gamla kyrka var i bruk, lejde helt sakert Ekenstams minne kvar, men efter 1855, då den nyvarende kyrkan uppfördes och man raserat den gamla och skingrat dess inventarier, lämnade faderens

verk och grifter åt deras öde, är det sannolikt ingen nu levande, som ägnar en tanke åt denna präst eller någon av de övriga där i mullen.

De flesta kvarstående vårdarna voro dock av det enklaste slaget. En s. k. stav av järnek, uppryckt från sin plats och uppställd mot kyrkmuren för länge sedan, bar följande text på båda sidor i svart, ännu fullt tydlig:

"I. H. S. Nämndemannen A. Nilsson från Rumma, född 17/8 1782, död 18— 13/5 —55, och Hans kära Hustru Anna Månsdotter, född 17— 7/1 —93, död 18— 17/3 —69. Sv. Pa. 100, 3, 4 v. Maria Katarina Jansdotter från Bjerkebo, * 18— 13/8 —17, † 18— 2/6 —80".

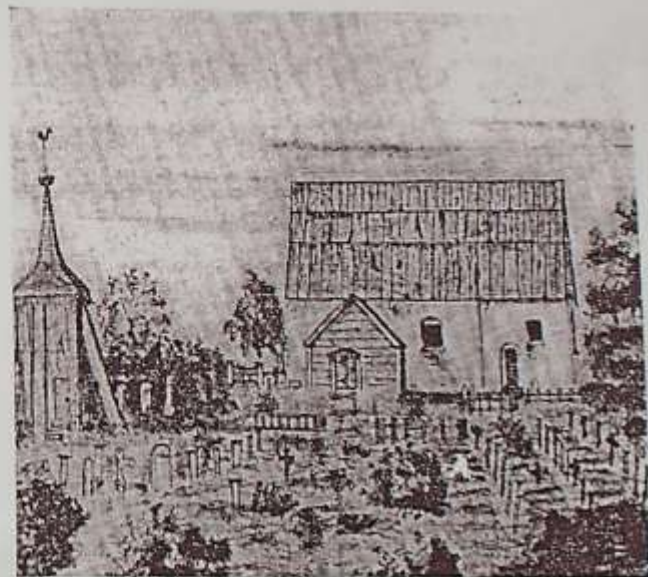
En mycket utsrad, gjuten gravvård innanför ett likaledes gjutet staket, troligen en gång utförd vid Öfverums bruk, hade följande inskription i upphöjda bokstäver: "Makan och Wännen Anna Charl. Landin, född Nilsson, * 18— 7/7 —46, † 18— 25/8 —76. Philipp. 1:21, Sv. ps. 468, v. 13, 14".

Och på ett litet enkelt gravkors i gjutjärn listes med göthiska majuskler: "Thure Philip Hornwall, född 25 April 1853, Död 21 May 1857".

De allra flesta gravkullarna voro emellertid namnlösa och alla utan undantag övervuxna med tjock moss, vintergröna och högt gräs. Där inne bland snåren framskyntar den ruinrest som ännu återstår av Hannäs-templet och som ännu länge trotsat tidens tand, men måste böja sig för den nya tiden och människornas förstörelselusta.

Där uppe i lägländet på Vindomens norra strand reser Hannäs nya kyrka sin spetsiga spira, och öfver den mörka skogen längre bort draca tunga ovädermoln ihop sig mer och mer. Vinden friskar i ute på fjärdarna och ett par stora regndroppar börja falla — för att åtföljas av flera...

Leo

Hannäs gamla kyrka efter en teckning av Ihrfors